

DAN VELICU

CONFLICTUL SOCIETAR

Temeiuri juridice și interpretări
din practica judiciară

Universul Juridic
București
-2025-

Cuprins

ABREVIERI	7
TITLUL I. SOCIETATEA COMERCIALĂ. O SCURTĂ INCURSIUNE ÎN ISTORIE.....	11
CAPITOLUL I. SOCIETATEA CIVILĂ.....	13
CAPITOLUL II. APARIȚIA SOCIETĂȚII COMERCIALE	15
CAPITOLUL III. SOCIETATEA COMERCIALĂ ÎN EPOCA REVOLUȚIEI INDUSTRIALE	19
TITLUL II. CONTRACTUL DE SOCIETATE ÎN DREPTUL ROMÂN MODERN.....	23
CAPITOLUL I. SOCIETATEA CIVILĂ SUB VECHIUL COD CIVIL.....	25
Secțiunea I. Noțiuni și caractere juridice. Scurte precizări.....	25
Secțiunea II. Caracterele juridice	31
Secțiunea III. <i>Affectio societatis</i> – element marginal sau fundamental?	34
CAPITOLUL II. SOCIETATEA COMERCIALĂ SUB VECHIUL COD DE COMERȚ.....	41
CAPITOLUL III. SOCIETATEA SUB IMPERIUL CODULUI CIVIL DIN 2009	43
CAPITOLUL IV. O NOUĂ VIZIUNE ASUPRA SOCIETĂȚII.....	47
CAPITOLUL V. INCOERENȚA CONSTRUCȚIEI JURIDICE	50
TITLUL III. CONFLICTUL SOCIETAR.....	57
CAPITOLUL I. INTERESUL SOCIAL. PERSPECTIVA TRADIȚIONALĂ.....	59
CAPITOLUL II. INTERESUL SOCIAL, UN ELEMENT FUNDAMENTAL CU CARACTER VARIABIL?.....	64

CAPITOLUL III. CONFLICTUL.....	67
CAPITOLUL IV. TIPOLOGIA CONFLICTULUI	70
Secțiunea I . Clasificarea generală.....	70
Secțiunea II. Conflictul generat de abuzul majorității.....	70
§1. Limitarea accesului la profit.....	71
§2. Decapitalizarea societății.....	73
§3. Privarea minorităților de drepturile lor politice și/sau economice.....	75
§4. Filializarea abuzivă.....	76
Secțiunea II. Blocarea deciziei de către minoritate.....	77
TITLUL IV. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI	
MINORITAR PÂNĂ ÎN 1937.....	79
CAPITOL INTRODUCȚIV.....	81
CAPITOLUL I. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI	
MINORITAR ÎN DREPTUL FRANCEZ	82
Secțiunea I. Optica legiuitorului francez.....	82
Secțiunea II. Evoluția jurisprudenței franceze.....	83
Secțiunea III. Ascensiunea unei teorii revoluționare	89
§1. Abuzul de drept.....	89
§2. Critica inovației	92
Secțiunea IV. Reacțiile doctrinei.....	94
Secțiunea V. Valorificarea teoriei abuzului de drept în materie	
societară în jurisprudența interbelică	101
Secțiunea VI. Dilemele jurisprudenței	102
CAPITOLUL II. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI	
MINORITAR IN DREPTUL GERMAN	103
Secțiunea I. Dreptul pozitiv	103
Secțiunea II. Optica instanței supreme.....	104
§1. Suveranitatea de principiu a Adunării Generale	106
§2. Recunoașterea unor limite ale puterii adunării generale	107
§3. Obligația de a urmări interesul social	109
§4. Intenția de a cauza prejudicii.....	110
Secțiunea III. Reacțiile doctrinei.....	113

CAPITOLUL III. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI MINORITAR ÎN DREPTUL ITALIAN.....	117
Secțiunea I. Optica legiuitorului	117
Secțiunea II. Reacția jurisprudenței.....	118
Secțiunea III. Reacția doctrinei	119
TITLUL V. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI MINORITAR ÎNCEPÂND CU 1937.....	125
CAPITOLUL I. REFORMA REGLEMENTĂRII SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI DIN GERMANIA	127
CAPITOLUL II. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI MINORITAR ÎN DREPTUL FRANCEZ	129
CAPITOLUL III. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI MINORITAR ÎN DREPTUL ITALIAN.....	132
Secțiunea I. Temeiurile de drept aflate la dispoziția minorității după 1942	132
§1. Scurtă introducere	132
§2. Anularea hotărârilor AGA în temeiul încălcării legii ori a actului constitutiv.....	133
§3. Anularea hotărârilor AGA în temeiul existenței unui conflict de interese	134
Secțiunea II. Concluzii preliminare	137
Secțiunea III. „Excesul de putere”	138
§4. Abordări izolate	140
§5. Anularea hotărârilor AGA în temeiul existenței unui conflict de interese	141
§6. Diferența dintre cele două temeuri de drept.....	142
§7. Revenirea la principiul bunei-credințe.....	142
Secțiunea IV. Temeiurile de drept aflate la dispoziția minorității în urma reformelor din 2003 și 2010	143
Secțiunea V. Reacția jurisprudenței.....	145
CAPITOLUL IV. ANALIZA COMPARATIVĂ A REGLEMENTĂRII ITALIENE ȘI GERMANE	147

CAPITOLUL V. DIFUZAREA MECANISMULUI DE SANȚIONARE. ÎNTRE ABUZ DE DREPT ȘI SANȚIONAREA CONFLICTULUI DE INTERESE.....	148
CAPITOLUL VI. PROBLEMATICA PROTECȚIEI ACȚIONARULUI MINORITAR ÎN DREPTUL ROMÂN	150
TITLUL VI. EVALUAREA INSTRUMENTELOR DE PROTECȚIE	153
CAPITOLUL I. DISCUȚII PRELIMINARE.....	155
Secțiunea I. Nulitatea în materia societăților comerciale	155
Secțiunea II. Problematika fundamentelor de drept pentru anularea hotărârii AGA	157
§1. Abuzul de drept.....	157
§2. Conflictul de interese.....	161
§3. O criză a reglementării?.....	162
§4. Soluționarea crizei? Experiența italiană	163
§5. Aceeași problemă, două soluții diferite.....	164
§6. Către un nou concept?.....	166
§7. Mai multe temeieri legale? Concluzii preliminare.....	168
Secțiunea III. Sancțiunea. Aspecte introductive	169
Secțiunea IV. Problematika sancțiunilor	171
§1. Normele derogatorii de drept societar	171
§2. Sancțiuni sau remedii?.....	175
CAPITOLUL II. POSIBILITATEA CA INSTANȚA SĂ DECIDĂ SUBSTITUINDU-SE ADUNĂRII GENERALE.....	178
Secțiunea I. Considerații introductive.....	178
Secțiunea II. Dreptul pozitiv în materia societăților	179
CAPITOLUL III. RETRAGEREA ASOCIATULUI SAU ACȚIONARULUI	183
Secțiunea I. Considerații introductive.....	183
Secțiunea II. Dreptul de retragere sub legea franceză.....	186
Secțiunea III. Dreptul de retragere sub legea italiană	188
Secțiunea IV. Dreptul de retragere sub legea spaniolă.....	190
Secțiunea V. Dreptul de retragere sub legea portugheză.....	191
Secțiunea VI. Dreptul de retragere sub legea belgiană	192
Secțiunea VII. Dreptul de retragere sub legea română	192

TITLUL VII. PROBLEMATICA PROBATORIULUI	195
CAPITOLUL I. SARCINA PROBEI.....	197
CAPITOLUL II. CARACTERISTICILE CONFLICTULUI ÎN PLAN PROCESUAL	199
CAPITOLUL III. CARACTERISTICILE CERCETĂRII JUDECĂTOREȘTI.....	201
TITLUL VIII. DIRECȚII ALE UNEI VIITOARE REFORME	205
CAPITOLUL I. PREMISE	207
CAPITOLUL II. PROPUNERI <i>DE LEGE FERENDA</i>	209
Secțiunea I. Argumente pentru prima categorie de soluții.....	209
Secțiunea II. Argumente pentru modificarea reglementării conflictului de interese.....	210
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	213
INDEX	219

Societatea civilă

1. Societatea civilă în dreptul roman. Necunoscut cel mai probabil în primele secole ale lumii romane, contractul de societate, așa cum este conturat în zorii epocii moderne, s-a afirmat pe măsură ce nevoile de cooperare din interiorul comunității au devenit tot mai stringente.

Originile contractului par a se regăsi, în realitate, în proprietatea comună.

În acest sens, una dintre primele forme atestate a fost „societatea universală a tuturor bunurilor prezente și viitoare”, denumită *societas omnium bonorum*¹.

Aceasta pare a fi mai degrabă o instituție, care apărea prin decesul unui *pater familias*, situație critică în care copiii acestuia urmau să rămână într-o stare de indiviziune consimțită și denumită inițial *consortium*.

Ulterior, pe măsură ce economia de schimb s-a dezvoltat, s-au impus în practică diverse forme de asociere precum *societas unius rei*, care presupunea punerea în comun a unui singur bun, *societas omnium bonorum*, prin punerea în comun a unor bunuri ale asociaților, *societas questus, lucri, compendi*, prin punerea în comun a câștigurilor viitoare².

În fine, asocierea va urmări inclusiv scopuri definite azi ca „profesionale”, vizând utilizarea bunurilor aduse de către părți pentru producția de mărfuri și comercializarea lor (*societas alicujus negotiationis*)³.

În perioada de consolidare a dreptului roman, contractul de societate putea fi redus la următoarele elemente esențiale, aflate într-o legătură organică:

1. aportul adus de fiecare asociat, care putea să presupună atât drepturi de proprietate asupra unui bun, în mod probabil și o sumă de bani, după caz, cât și activitatea propriu-zisă a asociatului;
2. un interes comun, în sensul în care toți asociații urmăreau dobândirea unor avantaje materiale sau a unor beneficii;
3. intenția de a forma o societate, intenție înțeleasă prin sintagma *affectio societatis*, fără de care ne-am afla în fața unei simple indiviziuni, și, în final,
4. un scop licit⁴.

¹ P.F. Girard, *Manuel élémentaire de droit romain*, Ed. A. Rousseau, Paris, 1929, p. 611.

² *Ibidem*, p. 612.

³ *Ibidem*, p. 612.

⁴ *Ibidem*, p. 613. Cf. J.-F. Rauter, *Du contrat de société, en droit romain. De la société civile, en droit français*, Ed. Imprimerie de Veuve Berger-Levrault, Strasbourg, 1859, p. 5.

Ca urmare, societatea putea fi definită ca un contract *bonae fidei*, prin care două sau mai multe persoane conveneau să se asocieze în cadrul unei activități comune având ca finalitate obținerea unui beneficiu reciproc⁵.

2. Problematika societății civile în perioada revigorării economice.

Începând cu secolul al XI-lea î Hr., când atacurile popoarelor din nord încetează ori sunt stăvilite, iar monarhiile reușesc să se consolideze, Europa Occidentală cunoaște o renaștere a economiei de schimb⁶.

Implicarea indivizilor în desfășurarea de operațiuni comerciale se realiza inclusiv prin asocierea, de regulă, a membrilor unei familii, ceea ce a dat naștere denumirii *la compagnia*, provenită din latină (*cum*, cu și *panis*, pâine), denumire care va fi preluată atât în dreptul englez, dar și în dreptul continental⁷.

Această formă era o uniune strânsă în cadrul căreia totul se împarte, pâinea și riscurile de zi cu zi, capitalul utilizat și munca deopotrivă.

Ceva mai târziu, această societate va fi denumită în „nume colectiv”, toți membrii ei fiind solidar responsabili și, în principiu, *ad infinitum*, adică nu numai în limita cotei lor parte, „ci și cu cheazășia tuturor bunurilor lor”⁸.

⁵ A se vedea în doctrina franceză P.F. Girard, *Manuel élémentaire de droit romain*, op. cit., pp. 612-613, iar în doctrina britanică P. du Plessis, *Borkowski's textbook on Roman law*, Ed. Oxford University Press, Oxford, 2010, p. 285.

⁶ Pentru înțelegerea contextului socioeconomic, a se vedea J.-L. Sarrazin, *Apogées et blocages (1180-1300)*, în Ph. Contamine et al., *L'économie médiévale*, Ed. Armand Colin, Paris, 1993, pp. 209, 234 și urm.

⁷ F. Braudel, *Jocurile schimbului*, vol. II, Ed. Meridiane, București, 1985, p. 85.

⁸ *Ibidem*, p. 85.